

Platon'da Adalet ve Erdemin Doğası Üzerine

Vehip BİRLİK

Dr. Öğr. Gör, Şırnak Üniversitesi

vehipbirlik@sirnak.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-9721-8465>

Makale Başvuru Tarihi : 06.11.2024

Makale Kabul Tarihi : 23.12.2024

Makale Yayın Tarihi : 31.12.2024

Makale Türü: Araştırma Makalesi

DOI: 10.5281/zenodo.14583377

Özet

Anahtar Kelimeler:

Ahlak, Devlet, Adalet, Erdem, Felsefe.

Bu makalenin amacı Platon'un adalet kavramını ele alırken, adaletin bireyden ziyade toplumun bütünlüğü içinde anlaşılması gerektiği vurgusunu meydana çıkarmaya çalışmaktır. Platon, adaletin yalnızca bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerinde değil, aynı zamanda toplumun temel yapısında da bir düzen sağlayan ana ilkelere biri olduğu görüşündedir. Bu bağlamda, adaletin erdemler arasında öne çıktığını ve diğer erdemlerle birlikte bir bütün oluşturduğunu belirtmek, Platon'un etik sisteminin karmaşıklığını ve derinliğini gösterir. Sofistlerin göreliliğine karşı çıkan filozof, adaletin ve doğruluğun nesnel bir temele oturduğunu savunur. Bu durumda, adalet sadece güçlü olanın çıkarlarını korumak değil, tüm bireylerin menfaatlerini göz önünde bulunduran bir ilke olarak kendini gösterir. Burada, Platon'un "doğruluk" kavramını adaletle ilgili bir temel olarak gördüğü ve bireylerdeki erdemlerin, toplumun adalet anlayışıyla doğrudan bağlantılı olduğu gerçeği belirginleşir. Yani, bireyler adil bir toplum içinde sadece kendi çıkarlarını değil, aynı zamanda başkalarının çıkarlarını da gözetmek zorundadır. Bu makale, Platon'un erdem anlayışını farklı insan tipleriyle, özellikle de Thrasymakhos gibi sofistlerle karşılaştırarak, birey üzerinden topluma doğru giden bir erdem izahı sunmaktadır. Thrasymakhos'un bakış açısı, güçlüünün haklı olduğu anlayışını benimserken; Platon, erdemi ve doğruyu ararken bireyin ruhundaki dengesizlikleri de gündeme getirir. Burada bireylerin içsel hedeflerini göz ardı etmeleri, sosyal yapı içinde daha geniş bir adaletsizlik olarak kendini gösterir. Platon'un adalet anlayışını toplumun düzeninin sağlanmasında temsilci bir olgu olarak ifade etmesi, ayrıca bireylerin kendi işlerine odaklandıkları bir ortamda, herkesin en iyi şekilde çalışacağı fikrini destekler. İyi bir devlet, bu bireylerin farklı yeteneklerinin ve uzmanlıklarının toplumsal iş bölümüne göre düzenlenmesiyle inşa edilir. Bu hem bireysel hem de toplumsal mutluluğun sağlanması için gerekli bir koşuldur. Sonuç olarak, Adalet, yalnızca bir etik ilke değil, aynı zamanda bireylerin toplumsal varlıkları olarak kimlik bulmalarını sağlayan bir yapı taşıdır. Bu yaklaşım, felsefi düşüncenin insan doğasının karmaşıklığına derin bir bakış açısı sunarak, adaletin evrensel değerini ve gerekliliğini ortaya koyar.

On the Nature of Justice and Virtue in Plato

Abstract

Keywords:

Morality, State, Justice, Virtue, Philosophy.

The purpose of this article is to emphasize that when examining Plato's concept of justice, it should be understood within the integrity of society rather than solely at the individual level. Plato views justice as one of the fundamental principles that provide order not only in the relationships between individuals but also in the basic structure of society. In this context, noting that justice stands out among virtues and forms a whole along with other virtues demonstrates the complexity and depth of Plato's ethical system. The philosopher, opposing the relativism of the sophists, argues that justice and truth rest on an objective foundation. In this case, justice manifests itself as a principle that considers the interests of all individuals, not just those of the powerful. Here, it becomes clear that Plato sees the concept of "truth" as a foundation related to justice and that the virtues within individuals are directly connected to society's understanding of justice. Thus, individuals in a just society must take into account not only their own interests but also those of others. This article offers an explanation of virtue moving from the individual to the society by comparing Plato's concept of virtue with different types of people, especially with sophists like Thrasymachus. While Thrasymachus's perspective adopts the understanding that the powerful are justified, Plato brings forth the imbalances within the soul of the individual in the pursuit of virtue and truth. Here, ignoring individual inner goals manifests itself as a broader injustice within the social structure. Plato's expression of justice as a representative phenomenon

in maintaining societal order also supports the idea that when individuals focus on their own tasks, everyone will work at their best. A good state is constructed by organizing the various abilities and specializations of these individuals according to social division of labor, which is necessary for ensuring both individual and collective happiness. Consequently, justice is not only an ethical principle but also a building block that enables individuals to find their identities as social beings.

Adaletin Neliği

Adalet Platon'un ahlak felsefesinde erdeminin merkezi rolünü vurgulamaktadır. Adaletin, Platon'un düşüncesinde ana tema olduğu belirtiliyor, ancak bu erdem felsefi köklerinin çok daha öncelere, Hesiodos'un eserlerine kadar gittiği ifade ediliyor. Hesiodos'un "İşler ve Günler" adlı eserinde adalet erdeminin dürüstlük, hakça davranış ve başkalarının haklarına saygı gibi unsurlar üzerine odaklandığı belirtiliyor.

Platon'dan önceki antik Yunan düşünce geleneğinde, özellikle Homerik ve Hesiodik gelenekler arasında erdem anlayışlarının nasıl müzakere ve uzlaşma süreçleriyle şekillendiğinin ifadesidir. Platon'un bu var olan kavramları derinleştirme ve sistemli bir felsefe biçiminde tekrar inşa etmesi, onun adalet ve devlet arasındaki ilişkiyi kurmasında önemli bir katkı sağladığını göstermektedir. Bu bağlamda, Platon'un düşüncelerinin hem teorik hem de pratik bir temel oluşturduğu ve ahlak felsefesi tarihinde bir dönüm noktası oluşturduğuna tarihsel olarak şahitlik etmekteyiz (Barney, 2006: 80). Ayrıca, bu metin, Platon'un adalet ve erdem üzerine yaptığı katkıları ele almakta ve onun Antik Yunan felsefesindeki yenilikçi rolünü aydınlatmak ve aynı zamanda Platon'un bu kavramlara yönelik derinlemesine analiz ve geliştirme çabalarını vurgulamaktadır. Filozof ahlak felsefesi alanında özellikle adalet erdemini ve devleti nasıl kurabileceğini sistematik bir biçimde ele aldığını belirtir. Burada "ilk sistemli çalışma" ifadesi, Platon'un felsefi düşüncesinin, bu iki kavramı bütünsel bir şekilde inceleyen ve bir arada ele alan ilk kapsamlı yaklaşım olduğunu savunmaktadır.

Bunun yanı sıra Platon'un adalet ve doğruluk kavramları arasındaki ilişkiyi ve devletin olgunlaşmasındaki role dair önemli bir analizi içermektedir. Devletin güçlenmesi ve düzenli bir şekilde işleyebilmesi için adaletin ana unsur olduğuna aşıkardır. Adalet, sadece bireyler arasında değil, bütün bir toplumda aranması gereken bir değer olarak öne çıkar. Adaletin anlaşılmasının bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde ele alınması gerektiğini savunuyor. Bu, devletin adaletin inşa edileceği temel bir yapı olduğu anlamına geliyor. Doğruluk kavramı ise, bireylerden başlayarak toplumda daha geniş bir ölçüde gerçekleşir. Bu dönüşümde, doğruluk toplumsal bir değere dönüştüğünde, adalet olarak somutlaşır.

Filozofun düşüncesinde adalet ve doğruluğun nasıl iç içe geçtiğini, bireysel erdemlerin toplumsal yapılarla nasıl ilişkili olduğunu ve devletin bu bağlamda adaletin tezahürü için kritik bir alan olduğunu ortaya koyuyor. Doğruluğun, siyasal anlamda adalet kavramıyla yer değiştirmesi, bu iki kavramın birbiriyle ne denli örtüştüğünü ve birbirlerini nasıl tamamladığını gösteriyor. Bu bağlamda, Platon'un felsefesi, birey ve toplum arasındaki ilişkiye dair derin bir anlayış sunar. Platon adalet kavramını tartışırken karşılaştığı sofistlerin değer yargılarıyla nasıl bir diyalog yürüttüğünü inceler. Sofistler, ahlaki değerleri görelilik ilkesi çerçevesinde sorgularken, Platon'un terim ve kavramları katı bir duruşla ele alması onu bu tartışmalara zorlamıştır.

Söz gelimi; Kephalos'un doğruluğu basit bir şekilde "doğruyu söylemek ve aldığını vermek" (Plato, 2013: 331d). olarak tanımlaması, ahlaki davranışın somut ve pratik bir yönü olduğunu gösterir. Ancak bu tanım, daha karmaşık olan ahlaki ilişkileri tam olarak kapsamayabilir. Polemarkhos'un tanımı, dostluk ve düşmanlık ilişkilerinin ahlaki değerler üzerindeki etkisini vurgularken, besler (A.e, 2013: 335a). Thrasymakhos'un yaklaşımı, doğruluğun güç ve iktidar bağlamında anlaşıldığına işaret eder. Thrasymakhos, gücünün kendi çıkarları doğrultusunda tanımladığı bir doğruluk anlayışına sahipken (A.e, 2013: 338c) Kallikles ise bu görüşü daha ileriye taşıyarak, en güçlü olanın aynı zamanda en iyi olan olduğunu savunur (Plato, 2001: 488d).

Platon, sofistlerin ahlaki göreliliğini ve bireysel çıkarları merkeze koyan anlayışlarını sorgulamış ve adaletin özüne dair daha evrensel ve katı bir tanım geliştirmeye çalışmıştır. Burada hem sofistlerin

farklı doğruluk anlayışlarını ortaya koymakta hem de filozofun bu düşüncelerle nasıl bir karşıtlık oluşturduğunu göstermektedir. Böylece adaletin, bireylerin niyetlerinden bağımsız olarak, evrensel bir ilke olarak anlaşılması gerektiği gibi bir savı pekiştirir. Bu tartışma, ahlaki değerlerin neye dayanacağına dair derin felsefi sorgulamalar sunar.

Burada ayrıca sofistlerin yönetim anlayışını ve Platon'un bu anlayışa karşı görüşlerini ele almaktadır. Sofistlerin perspektifinden bakıldığında, yönetim gücünün belirli bir azınlığın çıkarları doğrultusunda şekillendiği ve bu grubun çıkardığı yasaların herkes için geçerli olduğu iddia edilse de aslında bu yasaların uygulanmasında çifte standartlar olduğu belirtilmektedir. Sofist yöneticiler, yasalara riayet edilmesini bekleyip, kendileri bu kurallara uymadıklarında, bu yaklaşımın adalet anlayışını sorgulatmaktadır.

Platon, bu tür bir yaklaşımı eleştirerek, doğruluğun tanımını daha derin ve kapsayıcı bir perspektifle yapma gerekliliğini vurgular. "İçimizdeki hayvani yanın evcilleştirilmesi" ifadesi, bireyin içsel dürtülerini dizginleyerek, akıl ve erdemle hareket etmesini sağlamak gerektiğini belirtir (Plato, 2013: 589d). Hakkaniyetin sadece güçlünün çıkarına hizmet eden bir eylemle sınırlı olmadığını, aynı zamanda bireylerin çıkarlarına aykırı olan doğru eylemleri de içermesi gerektiğini savunur. Bu dizilim, filozofun adalet anlayışını somutlaştırarak, adil davranmanın, çoğunluğun veya egemen olanın çıkarlarını gözetmekten öte, tüm bireylerin iyiliğini gözetmek anlamına geldiğini ortaya koyar (Badiou, 2015: 39). Bu bağlamda Sofistlerin ahlaki yaklaşımlarına karşı geliştirdiği daha evrensel bir adalet tanımını sunmakta ve doğru ile yanlış arasındaki kavramın, gücün ve çıkarların ötesinde bir boyutta ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Bu tartışma, hem sosyo-politik yapıların adalet anlayışını sorgulamakta hem de bireylerin bu yapılar içerisindeki etik davranışlarını yeniden değerlendirmeye davet etmektedir.

Filozof insanların kötülüğe maruz kalmasının, onları doğru yoldan nasıl uzaklaştırabileceğini ve bunun sonucunda meydana gelen etik sorunları ele almaktadır. Kötülüğe maruz kalmanın bireylerin karakterini olumsuz yönde etkilediği ancak kötü olanların kötülükle doğru bir yola yönlendirilemeyeceği görüşü ahlaki bir tıkanma durumunu ifade etmektedir. Bu noktada, iyi bir insanın, çevresindekilere veya kendisine kötülük yapmasının, onun karakteriyle çeliştiği vurgulanır. Alain Badiou'nun Platon'u yorumlayarak "İnsanın kendine özgü meziyeti adalettir. Adil bir insan ise hiç kimseye asla kötü muamele etmez." ifadesi, adaletin insanın temel bir erdemi olduğunu, bu erdemın kişinin hem kendine hem de topluma yönelik sorumluluklarını şekillendirdiğini belirtmektedir.

Adil bir insan, başkalarına karşı saygılı ve insani bir tutum sergilemekte ve bu tutum, onun ahlaki bütünlüğünün bir parçası olarak değerlendirilmektedir (Badiou, 2015: 30). Bu da bireylerin karşılaştıkları kötülüklerin onları nasıl olumsuz etkileyebileceğini ortaya koyarken, aynı zamanda adaletin ve erdemli davranışların önemini öne çıkarmaktadır. Bu bağlamda, adaletin insan hayatındaki merkezi rolü ve bireylerin etik duruşları üzerindeki etkisi üzerinde derinlemesine bir düşünce geliştirmektedir. Adil bir yaşam sürmenin, sadece kendimize değil, çevremizdeki insanlara da nasıl yansıtacağını sorgulamak, bu türlü bir etik yaklaşımın önemine işaret eder.

Platon'un ahlak anlayışındaki önemli bir sorunu, sofistlerin temsil ettiği insan tipleri üzerinden analiz etmekte ve özellikle Thrasymakhos'un karakteri üzerinden sağlam bir yorum yapmaktadır. Alasdair MacIntyre'in görüşlerine dayanarak, Thrasymakhos'un karakterinin Homerik insan anlayışına uygun olduğu belirtiliyor. Bu bağlamda, Thrasymakhos'un Agamemnon gibi güçlü liderlik özelliklerine sahip olduğu, aynı zamanda Alkibiades gibi daha karmaşık ve karakteri istediği gibi şekillendirebilen bir figürle ilişkilendirilebileceği ifade edilmektedir (MacIntyre, 1998: 23). Platon'a göre, sanat (tekhne) ve pratik bilgi, kendi iç bütünlüğünü korumalıdır. Bu, bir mesleğin veya sanatın, yalnızca pratiğe dair kuralları değil, aynı zamanda etik ve ahlaki sorumlulukları da gözetmesi gerektiğini gösterir.

Örneğin, bir doktorun hastanın yararını gözetmesi, bir binicinin de atının sağlığını düşünmesi gerektiği vurgusu, bu etik anlayışın somutlaşmış biçimlerini sunmaktadır. Sağlık veya hayvan bakımı

gibi pratiklerde, uzmanlık sahiplerinin kendi çıkarlarını değil, karşılarındaki varlığın ihtiyaçlarını dikkate alması gerektiğini belirtmektedir (Plato, 2013: 22/23). Filozofun, sofistlerin bireysel çıkarları ve güç odaklı bakış açılarına karşı geliştirdiği mesleki ve etik anlayışı açıklamaktadır. Sanatın ve kötüye kullanımın insan davranışları üzerindeki etkisini sorgularken, doğru ve adil bir yaklaşımın, sadece bireysel motivasyonlarla değil, toplumun ve bireylerin ihtiyaçlarıyla da uyumlu olması gerektiğini savunur. Bu çerçevede, Platon'un ahlaki düşüncelerinin, birey ve toplum arasındaki ilişkiyi dengelemeye yönelik yapısal bir çaba olduğunu anlamak mümkündür.

Platon bilgi ve etik anlayışını, özellikle güç ve çıkar ilişkileri bağlamında incelemektedir. Bilgi her zaman güçsüzlerin çıkarlarını gözeterek işlev görmektedir; yani bilgiyi ele geçiren ve uygulayan güçlü bireylerin çıkarlarına değil, toplumun umumî ihtiyaçlarına yönelik olmalıdır. Bu durum, bir hekim örneğiyle somutlaştırılmakta; hekimlerin hastalarının iyiliğini gözeterek çalışmalarını gerektiği vurgulanmaktadır. Hekim, kendi çıkarlarını değil, her ne olursa olsun, hastanın sağlığını düşünmek zorundadır. Hekimlerin tüccar veya ticaret erbabı gibi menfaat peşinde koşan bireyler olarak tanımlanmadığı, aksine bedeni iyileştirmek için gereken uzmanlık ve ahlaki sorumluluklara sahip bireyler olarak ele alındığı ifade edilmektedir. Hekimlerin rolü, bilgi ve becerileri aracılığıyla başkalarının faydasını gözetmek üzerine kuruludur.

Benzer bir şekilde, yöneticilerin de bu ilkeler doğrultusunda hareket etmesi gerektiği belirtilmektedir. Platon'a göre, gerçek yöneticiler kendi şahsi çıkarları için değil, yönetim altında bulundurdukları vatandaşların yararını düşünerek hareket etmelidirler. Bu anlayış, yöneticilerin sadece iktidar ve güç arayışı içinde olmadığını, aynı zamanda toplumu yönlendiren ve koruyan sorumlulukları olan bireyler olduklarını ortaya koyar (Plato, 2013: 23/24). Ahlak felsefesindeki güç, bilgi ve sorumluluk unsurlarını derinlemesine incelemekte, bilgiye dayalı bir yönetim anlayışının ve hekimliğin etik boyutlarını öne çıkarmaktadır. Bu bağlamda, Platon, bireylerin ve yöneticilerin davranışlarını değerlendirirken, toplumsal faydayı ve ahlaki yükümlülüklerini gözetmelerinin önemini teşvik etmektedir. Dolayısıyla, bilgi ve etik arasındaki ilişkiyi, yalnızca bireylerin değil, tüm toplumun çıkarları doğrultusunda birleştiren bir yaklaşım sergilemektedir.

Adalet ve adaletsizlik kavramları Platon'a göre, adil insanları itaat etmeye ve hizmet etmeye zorlayan bir eylemdir. Bu açıdan bakıldığında, adaletsizliğin temeli, güçlü olanların kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmesi ve bu unsurların, yönetilenlerin toplumsal mutluluğuna değil, kişisel çıkarlarına hizmet etmesidir. Bu durum, adaletin karşıtı olarak, güç dengesizliğini ve ahlaki yozlaşmayı besler (Badiou, 2015: 30). Bu anlamda "doğruluk" kavramı Platon'un "İyi İdeası" ile ilişkilendirilerek, doğruluğun, görülebilen dünyada bu ideanın bir yansıması olduğu belirtilmektedir. İyi İdeası, filozofun felsefesinde, evrensel ve değişmez bir doğru ve erdem kaynağı olarak öne çıkmaktadır. Düşünülebilen dünyada bu ideanın varlığını anlamak ve gerçekleştirmek, adaletin özünü kavrayabilmek için esastır.

Platon'a göre adalet, insanın doğru ve erdemli yaşaması için gereken bir bilgi ve anlayıştır. Ayrıca, doğruya ulaşabilmek ve adaletin ne olduğunu bilmek için, İyi İdeası'nın bilgisine ve kavrayışına sahip olmak gerekmektedir. Bu bilgi, bireyin hem kendi hem de toplumun mutluluğunu gerçek anlamda gözetmesini sağlar. Dolayısıyla, adalet yalnızca bireysel bir erdem değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluktur. Platon'un ahlak anlayışındaki adalet ve adaletsizlik arasındaki derinliği ve bu kavramların bireyler ve toplum üzerindeki etkisini analiz edilir. Filozof adaletin sağlanabilmesi için bireylerin doğru bilgiye ulaşmalarının önemini vurgulayarak, bireysel ve toplumsal mutluluğun temelini oluşturan erdemli bir yaşam anlayışını teşvik etmektedir.

Platon doğruluk ve erdem anlayışını merkeze alarak, bu kavramların insan yaşamındaki rolünü incelemektedir. "Doğruluk ve tüm diğer erdemler insanları iyiye kanalize eder ve iyiye yönlendirir" ifadesi, doğru davranışların ve erdemli yaşamının, bireyleri olumlu bir yöne yönlendirdiğini vurgulamaktadır. Filozofa göre, erdemlerin faydalı olabilmesi için iyiye hizmet etmesi gerekmektedir; aksi takdirde, bu erdemler zarardan başka bir şey getiremeyecektir (Plato, 2013: 505a). Özellikle "Doğru İdeası" bağlamında, bir bireyin öznel deneyimleri ve görünür dünyanın karmaşası içinde doğru olanı ayırt edebilmesi için bu ideanın varlığı elzemdir. Doğru İdeası olmadan, insanlar yararlı olan

şeyleri gerçek anlamda ayırt edememekte ve bu nedenle, kişisel ve toplumsal anlamda değerli olanı seçme yetilerini kaybetmektedirler (Badiou, 2015: 163). Bilinen varlıklara dair doğru bilgi ile bilen varlıkların bilgi seviyesini ilişkilendirmekte, Doğru İdeası'nın bu ilişkide merkezi bir rol oynadığını ifade etmektedir.

Zihin, Doğru İdeasına ulaştıktan sonra, bilimsel bilgi ve kesinlik üretebilir. Ancak bu bilgi ve kesinliğin, Doğru İdeası'nın kendisi kadar yüksek bir değer taşımadığını, sadece bu ideanın bir ifadesi ve yansıması olduğunu vurgulamaktadır (Badiou, 2015: 247). Bu da filozofun bilgi ve gerçeklik anlayışında ideal olanın, bireylerin düşünsel süreçlerinin ve suretlerinin ötesine geçmesi gerektiğini gösterir. Platon bilgi, erdem ve gerçeklik arasındaki ilişkilere dair derinlemesine bir düşünce sunmaktadır; erdemlerin ve özellikle Doğru İdeası'nın, insanların yaşamındaki bastırıcı bir rol oynamasının yanı sıra, bireylerin bilinçli ve anlamlı bir yaşam sürebilmelerindeki önemini açıklamaktadır. Platon'un felsefesinde, gerçek bilgiye ulaşmanın ve erdemli bir yaşam sürmenin temel yolu, Doğru İdeası'nın kavranmasıdır.

Filozof dürüst ve onurlu insanların, zihinleri ve akılları doğrultusunda hareket ettikleri; dolayısıyla akıllı, cesur, ılımlı ve ahlaki açıdan başarılı bireyler olarak, ruhsal bir uyum içinde bulduklarını ifade etmektedir. Bu ruhsal uyum, bireyin içsel değerleriyle dışsal davranışları arasındaki tutarlılıkla ortaya çıkar. Böyle bir bireye atfedilen nitelikleri sıralarken, onun kötülöklere sahip olduğu veya dışarıdan olumsuz duygularla etkilendiği anlamında bir yargının yapılamayacağını belirtir. Dürüst ve onurlu insanlar, toplumlarına ve değerlerine sadık kalarak, hırsızlıktan uzak durma, arkadaşlarının güvenini sarsma ve ihanet etme gibi yanlışlıklardan kaçınarak, etik bir yaşam sürerler. Bu durum, onların karakterinin güçlölüğünü ve ahlaki bütünlüğünü yansıtmaktadır.

Ayrıca, ülkesini her şeyin üstünde tutmaları ve kutsallara saygı göstermeleri, onların vatandaşlık ve toplumsal sorumluluk anlayışının derinliğini göstermektedir. Bu bağlamda, iyi bir insanın tanımı bir yücelik ve erdem ölçüsüne oturmakta; bireyin yalnızca kendi çıkarlarını değil, aynı zamanda çevresindekilerin de iyiliğini gözeterek hareket etmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Burada onurlu ve dürüst insanların nasıl bir karakter yapılarına sahip olduğunu ve bu yapıların toplum içinde nasıl örnek teşkil ettiğini açıklamaktadır. İçsel erdem, bireyin davranışlarını belirlediği bu noktada, ruhsal uyum ve ahlaki sorumluluklar arasındaki bağlantı da önemli bir yer tutmaktadır. Bu düşünceler, bireyin ahlaki gelişimi ve toplumsal bütünlük açısından değerli bir perspektif sunmaktadır.

"Doğru olma ve doğruluk peşinde koşmak, en büyük, en kutsal erdemdir" (Thilly, 2010: 113). ifadesi, Platon'un ahlak anlayışında doğru davranışların ve erdemlerin yüceltilmesini vurgular. Doğruluk, ruhun potansiyel yanlışlarla baş etmesini sağlayan bir temel oluşturur; bu noktada bireyin ahlaki ve etik değerlerine sıkı sıkıya bağlı kalması gerektiği önem kazanmaktadır. Burada adil bireylerin adaletsiz bireyler karşısında neden kaybedeceğine dair örnekler sunulmaktadır. Söz gelimi; şirket kurma gibi pratik bir durum üzerinden, adaletin somut hayatta nasıl geri püskürtüldüğünü göstermektedir. Adil bireyin, varını yoğunu kaybetmesi; adaletsiz bireyin ise kendi çıkarlarını gözeterek "parsayı toplaması", adaletin bazen kısa vadeli sonuçlarının olumsuz olduğunu ortaya koymaktadır. Vergi ve geri ödeme örneği de adil bireyin sistemde nasıl dezavantajlı duruma düşebileceğini gösteriyor. Burada, adil bireylerin her zaman daha fazla vergi ödemesi ve karşılığında herhangi bir avantaj elde edememesi, adalet sisteminin ve sosyal yapının nasıl yozlaşabileceğini ve buna bağlı olarak bireylerin ne denli zor durumda kalabileceğini ortaya koyar (Badiou, 2015: 46).

Alain Badiou'nun kötü toplumlara dair yaptığı vurguyla, adaletin ve erdem, içinde bulunduğu olumsuz durumların toplumların ahlaki yapısıyla doğrudan ilişkili olduğu ifade edilmektedir. Bu durum, erdemli bireylerin toplumsal sistemde nasıl marjinalleşebileceğini veya kayba uğrayabileceğini açık bir biçimde ortaya koyar. Bu biçimde bireylerin doğruluk arayışlarının ve erdemlerinin toplumsal yapı içinde nasıl etkisiz hale gelebileceğini analiz etmektedir. Adaletin ve doğruluğun değerini yüceltirken, aynı zamanda bunun pratikte karşılaşılabileceği zorlukları da gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda, bireylerin doğru davranışları sürdürme çabasının, toplumsal adaletin sağlanmasında ne denli kritik bir öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Platon adalet, doğruluk ve bireylerin bu kavramlarla olan ilişkisini ele alıyor. İyi ve adaletli toplumlarda, doğruluk peşinde koşan bireyler, erdemli bir yaşam sürerken; adaletsiz bireyler için bu durum tam tersine dönmektedir. Yani, adil bireylerin gerçek anlamda mutlu olduğu, adaletsiz bireylerin ise erdemsizlik içinde mutsuz bir yaşam sürdüğü ifade edilmektedir. Bu, adaletin, bireylerin yaşam kalitesi ve içsel huzuru üzerinde önemli bir etkisi olduğunu gösterir.

Çoğu insanın doğru görünme eğiliminde olduğu, ancak bu algının gerçekte doğruluk ve erdemle sınırlı olmadığı vurgulanmaktadır. Filozofun görüşü doğrultusunda, birçok bireyin doğru yolda olduğunu düşündüğünü ve kendini buna inandırdığını belirtiyor. Burada önemli bir ayrımı ortaya koymak açısından, bunların yalnızca görünüşteki doğruluk olduğunu, gerçek doğruluğun ve erdemle yalnızca yüzeysel olanla yetinmeyenler tarafından takdir edildiği ifade edilmektedir. Doğru olanın peşinden koşan bireylerin, gerçeklik algısının ve zekâsının, pratikte işlevsel olması durumunda, toplumdaki diğer bireylerle birlikte iş görme kapasitesinin artırılacağına dikkat çekilmektedir. Bu çerçevede, bireylerin birbirleriyle yaptıkları sözleşmelere bağlı kalma yetenekleri ve toplum içinde birlikte değer yaratma arzuları öne çıkmaktadır (Plato, 2013: 505d). Bu anlamda filozof adalet ve doğruluk anlayışını derinlemesine ele almakta; bireylerin iç dünyasındaki erdem arayışının yanı sıra toplumsal dinamiklerle olan etkileşimini de değerlendirmektedir. Doğruluğun ve adaletin hem bireysel mutluluk hem de toplumsal bütünlük açısından hayati rolleri olduğu sonucuna ulaşarak, bireylerin bu değerlere bağlı kalarak yaşamının önemini vurgulamaktadır. Bu, sağlıklı ve adaletli bir toplum için bireylerin kendilerini sürekli olarak sorgulayıp geliştirmeleri gereken bir süreçtir.

Platon adalet kavramının diğer erdemlerle olan ilişkisini derinlemesine ele almaktadır. Adaletin sadece bir erdem olarak algılanmaması gerektiğini, aynı zamanda diğer erdemlerin varoluşsal sebebi ve temel düzenleyeni olarak ortaya çıkması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu, adaletin genel bir ahlaki çerçeve sağladığı ve diğer erdemlerle olan etkileşiminin hayati bir önem taşıdığı anlamına gelir. Burada da belirttiği üzere, adalet, diğer erdemleri tamamlayıcı bir işlev görmekle kalmaz, aynı zamanda onların düzenleyicisi ve belirleyicisidir. Diğer erdemlerin ortaya çıkması ve sağlıklı bir biçimde işlemesi için adalet, bir çerçeve görevi üstlenerek, bu erdemlerin niteliklerini ve ilişkilerini belirler. Bu yönüyle adalet, bir sağlama ve uyum unsuru olarak ele alındığında, bireylerin ve toplumların moral ve etik yapısını güçlendiren bir temel taş haline gelir (Cassirer, 2005: 78).

“Adalet fonksiyonu, ruhun üç bölümüne karşılık gelen doğru oranları korumaktır.” ifadesi, Platon’un “Devlet” eserinde yer alan ruhun yapısını ve adaletin bu yapı içindeki rolünü ifade eder. Platon'a göre ruh, akıl (mantık), irade (cesaret) ve arzular (tutku) olarak üç bölüme ayrılır ve bu alanların her birinin doğru bir dengede var olması gerekir. Adalet, bu üç bölüm arasındaki dengeyi sağlamakla yükümlüdür; böylece bireyin ruhsal bütünlüğü korunur ve erdemli bir yaşam sürebilir (Zeller, 1931: 184). Adaletin çok boyutlu bir kavram olduğunu ve diğer erdemlerle olan ilişkisinin ne denli önemli olduğunu vurgulamakta fayda vardır; çünkü bireyin hem ruhsal yapısında hem de toplumsal ilişkilerinde adaletin düzenleyici bir unsur olarak rolüne dikkat çekmektedir. Adalet hem bireysel hem de toplumsal düzeyde erdemlerin işleyişi için gerekli bir çerçeve sağlamak ve bu nedenle de varoluşsal bir gereklilik olarak ele alınmalıdır.

Buradan yola çıkan Platon adalet anlayışını birey ve toplum düzeyinde ele almakta ve adaletin toplumsal boyutunu vurgulamaktadır. Adaletin açığa çıkması toplumda gerçekleştiğinde, bunun bireylere uygulanması daha kolay hale gelir. Bu noktada adaletin, tüm bireyler için genel bir iyilik durumu olduğu ifadesi toplumsal yapıyı ve bireyler arasındaki ilişkileri nasıl değerlendirdiğini ortaya koymaktadır (Coleman, 2000: 109/110). Adaletsizliğin, bireylerin kendi potansiyellerini gerçekleştirmelerini engellediğini ve bu nedenle evrensel bir uzmanlık düzeyinin gelişmesini kısıtladığını belirtmektedir (Badiou, 2015: 163). Adaletsizlik, bireylerin sahip olduğu özel yeteneklerin de gelişimini yasaklar, bu da toplumsal ve bireysel düzeyde büyük kayıplara yol açar.

Adaletin sağlandığı bir toplumda, bireylerin ruhlarının her bir parçası kendisine özgü işlevlerini yerine getirirken; bu işlevlerin etkinliği, erdemle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda sürdürdüğü düşünce,

ruhun farklı yönlerinin (arzular, hırslar, istekler) aklın kontrolü altında olması gerektiğidir. Bu denetim sonucunda ortaya çıkan erdem, ölçülülük (sophrosyne) olarak tanımlanmaktadır. Platon'a göre ruhun dengesi ve işleyişi, bireyin mutluluğu ve toplumsal uyum için gereklidir. Aynı zamanda cesaret (andreia) kavramı da aklın tehlikeler karşısındaki kullanımıyla ortaya çıkan bir erdem olarak vurgulanmaktadır. Cesaret, bireyin akıl ve iradesini kullanarak tehlikelerle başa çıkabilme yetisini ifade eder (MacIntyre, 1998: 163).

Platon adalet anlayışını birey-toplum ilişkisi bağlamında derinlemesine incelemekte; adaletin toplumsal işleyişteki önemine ve bireylerin ruhsal bütünlüğü için gerekli erdemlerle olan bağlantısına dikkat çekmektedir. Platon, bireylerin kendi içsel dengelerini sağlamalarının ve bu dengelerin toplumsal adaletle nasıl ilişkili olduğunun altını çizerken, erdemlin sağlıklı bir toplum için öncelikli bir kavram olduğunu vurgular. Bu bakış açısı, bireylerin sadece kendileri için değil, aynı zamanda toplumsal fayda için adil ve erdemli bir yaşam sürmeleri gerektiğini öne çıkarmaktadır.

Ruhun bölümlerinin işlevleriyle bireyin iç ve dış eylemlerinin düzenlenmesi üzerine bir analiz sunar. Ruh akıl, irade ve arzu olarak üç ana bölüme ayırdığı düşüncesinden yola çıkarak, ruhun bu bölümlerinin kendi işlevlerini yerine getirmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Ruhun her bir bölümünün kendi sınırları içinde kaldığında ve diğer bölümlere müdahale etmediğinde, bireyin içsel eylemleri daha düzenli ve uyumlu hale geldiğini belirtir.

Dış eylemler bağlamında toplum düzenine de referans vermekte; bireylerin başkalarının işlerine karışmaksızın kendi işlerine odaklanmalarının önemini ortaya koymaktadır. Bu, toplumda işlevsel bir denge ve düzen sağlarken, bireylerin kendi yeteneklerini ve potansiyellerini en iyi şekilde gerçekleştirmesine olanak tanır. Burada "doğruluk" kavramı, bireyin içsel eylemleri üzerinde belirleyici bir rol oynar. Dış eylemlerden daha fazla bireyin iç eylemlerine uyan doğruluk, bireyin kimliğini ve varoluşunun ana ilkelerini sorgular. Bireyin kendisiyle yaptığı içsel diyalog ve kendini anlama süreci, bu doğruluğun bir parçasıdır. Ruhun bölümlerinin işlevselliği ile toplumsal düzende bireylerin rollerinin nasıl bir düzen içinde geliştiğini ve doğruluğun bu süreçteki merkezi rolünü ele almaktadır. Bireylerin içsel ve dışsal davranışlarının düzenlenmesi hem kişisel gelişim hem de toplumsal uyum açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, bireyin kendini anlama ve ruhsal dengeyi sağlama çabası hem bireysel hem de toplumsal düzeyde adil bir yaşam sürme isteğiyle doğrudan bağlantılıdır.

Filozof bireyin ruhundaki farklı bölümlerin dengeli bir şekilde çalışmasının ve doğruluğa olan bağlılığının önemini vurgulamaktadır. Doğruluk peşinde koşan bireylerin ruhlarındaki her bölüm, kendi görevini yerine getirirken birbirlerinin sınırlarını ihlal etmemekte ve bu sayede içsel bir düzen oluşmaktadır. Bu, bireyin ruhunda bir uyum sağladığını ve bunun sonucunda da kendi iç disiplini koruyabildiğini ifade etmektedir. Doğru olan kişinin kendini doğru bir şekilde yönetebilme yeteneğine vurgu yaparken, bu kişinin yoldan sapma durumunda kendini uyarabilme kapasitesinin de altını çizmektedir. Buradan hareketle, bireyin kendi içsel süreçlerini ve ruhsal dengesini idame ettirmesi, o kişinin kişisel başarısının da kapılarını açar. "Sadece kendisiyle arkadaş olabilir" ifadesi, bireyin kendi içsel değerlere olan bağlılığı ve bu değerler doğrultusunda hareket etme yetisini belirtmektedir.

Platon müzikteki ses aralıklarının düzenine benzetme, ruhsal dengeyi açıklamak için etkili bir metafor kullanmıştır. Bu benzetme, çeşitli ruhsal öğelerin ve niteliklerin bir araya gelerek bir uyum ve düzen oluşturması gerektiğini ortaya koyar. Bu tür bir uyum sağlandığında, birey giriştiği tüm görevlerde başarılı olabilmektedir. Burada, başarı bir zorunluluk olarak vurgulanmakta, bireyin kendi potansiyelinin farkında olarak hareket etmesinin getirdiği olumlu sonuçlar ifade edilmektedir (Plato, 2013: 145/146). Düzenin ve uyumun oluştuğu bir ruh hali bilgelik olarak tanımlanırken, bu düzenin bozulması durumu bilgisizlik ya da cehaletle ilişkilendirilmektedir. Bu ayrım, bireyin içsel bilgelik ve erdem anlayışını nasıl şekillendirdiğine dair derin bir anlayış sunmaktadır. Böylece burada bireyin ruhsal yapısının ve bu yapının sağladığı düzenin hem kişisel başarının hem de ahlaki doğruluğun temel unsurları olduğuna dikkat çekmektedir. Genel bir çerçevede, bireysel ve toplumsal düzeydeki erdemli bir yaşam için içsel dengelemenin ve doğruluğa bağlılığın önemini ortaya koymaktadır.

Bunun için Platon adalet ve erdem anlayışını birey ve toplum düzeyinde ele alarak, ruhun iç eylemleri ile toplumsal düzenin nasıl ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Platon'a göre, bireyler içsel eylemlerine uygun davrandıklarında ve başkalarının sınırlarını ihlal etmediklerinde, bu içsel düzen ve uyum, toplumsal yapıda da paralel bir öneme sahiptir. Toplum, farklı görev ve sorumluluklara sahip sınıflardan oluşur: yöneticiler, koruyucular ve çiftçiler. Her sınıfın kendine özgü erdemleri ve işlevleri vardır; bu durum, her bireyin kendi işine odaklanmasını ve böylece başkalarının işlerine müdahale etmemesini sağlar. Bu yaklaşım, bireysel iç eylemler ile toplumsal dış eylemler arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır: bireylerin kendi görevlerine odaklanmaları, hem içe dönük bir düzen sağlarken hem de toplumsal yapıyı güçlendirir.

"Doğru insanın varlığının, ancak "doğru bir devlet" ve "toplum" ile gerçek anlamda gerçekleşeceği belirtmektedir. Bu ifadeyle, bireylerin erdemini gerçekleştirebilmeleri için adil bir toplum yapısının varlığı gerektiği savunulmaktadır. Aynı şekilde, adil bir devlet de ancak erdemli bireylerle işlevseldir. Bu bütünlük, kişisel ve toplumsal erdem birbiriyle ne denli sıkı bir ilişki içinde olduğunu gösterir. Platon'un erdemli insan anlayışını toplumun ahlaki altyapısıyla bağdaştırması, bireylerin sadece tekil başarılarıyla değil, toplumsal katkılarıyla da değer kazandığını ortaya koyar. "Ahlaklı vatandaş" kavramının önemi bu noktada ortaya çıkarken, bireylerin toplumsal mükemmeliyeti sağlamadaki rollerinin ne kadar kritik olduğu vurgulanmaktadır. Platon birey ve toplum arasındaki bu karşılıklı bağı vurgulayan düşüncelerinin iç yüzünü açığa çıkarmakta; bireysel erdem yalnızca toplumda bir karşılık bulduğunda anlam kazandığını belirtmektedir. Bireylerin kendi içsel ve dışsal erdemlerini gerçekleştirmeleri için, aynı zamanda adil bir toplumun varlığının ne denli hayati olduğuna dair önemli ipuçları sunmaktadır. Adaletin bireyde, doğruluğun ise toplumda aranması, ancak ikisi arasında kurulan bu sıkı ilişkinin bir bütünlük oluşturduğunun altını çizmektedir.

Platon'a göre, hem bireylerin ruhindaki erdemlerin bir bütünlük içinde işlev görmesi hem de toplumsal yapılar arasında benzer bir uyum sağlanması gerekmektedir. Bireyler, iç eylemlerine dayanarak kendi varlıklarını ve sorumluluklarını yerine getirirken, toplumda da farklı sınıfların kendi rollerine uygun davranmaları önemlidir. Bu sınıflar arasında yöneticiler, koruyucular ve çiftçiler yer almakta olup, her birinin belirli erdemleri ve görevleri bulunmaktadır. Bireylerin kendi işlerine odaklanmasının, başkalarının işlerine müdahale etmemelerine katkı sağladığını belirtmektedir. Bu durum, bireylerin iç eylemlerinin düzenli bir şekilde sürdürülmesine olanak tanırken, toplumsal düzeyde de işlevselliği artırır. Böylece, bireylerin kendi görevlerine odaklanmalarıyla, tüm toplumsal yapının işleyişi, bireylerin dış eylemleriyle de uyum sağlanmış olur.

"Doğru insan ancak doğru bir devlet ve toplumda kendini gerçekleştirebilir" (Plato, 2013: 147/148) ifadesi, Platon'un bireysel erdem ve toplumsal yapı arasındaki karşılıklı bağı ortaya koymaktadır. Bu, toplumsal erdem bireysel kimliklerle ne denli yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Doğru bireylerin bir araya gelmesi, adil bir devletin inşasını desteklerken; adil bir devlet de bireylerin potansiyelini gerçekleştirmeleri için uygun bir zemin sağlar. Platon'un erdemli insan anlayışı ile ahlaklı vatandaş kavramlarının birbirinden ayrılmaz olduğunu belirtmesi, bireylerin toplumsal yaşamda sadece bireysel başarıyla değil, aynı zamanda moral ve etik sorumluluklarıyla da değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, erdemli olmanın bir vatandaş olarak mükemmellik ile ilişkisi, bu durumun toplumun genel sağlığını etkileyen bir faktör olduğunu ifade etmektedir.

Bunların yanı sıra Platon'a göre, bireylerde doğruluk ve toplumda adalet aranması arasındaki ilişki, bu iki kavramın birbiriyle sıkı bir bağ içinde olduğunu gösterir. Her ne kadar bu kavramlar farklı düzlemlerde ele alınsa da bireysel ve toplumsal düzeydeki erdemlerin uyumlu bir şekilde işleyişi hem bireylerin hem de toplumun sağlıklı bir şekilde gelişmesine olanak tanır. Bu bağlamda, sağlam bir toplum yapısı, yalnızca bireylerin kendi sorumluluklarını yerine getirmeleriyle değil, aynı zamanda bu bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerinin de adaletli ve erdemli bir çerçevede olmasına bağlıdır.

Filozof toplumsal yapı ve bireylerin rollerine dair düşüncelerini ifade ederken, iyi bir devletin kurulmasında bireylerin kendi işlerine odaklanmasının ne denli önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bireylerin sadece kendi sorumluluklarına yönelmesi ve başkalarının işine karışmaması, toplumsal

düzenin sağlanması için vazgeçilmez bir unsur olarak sunulmaktadır. "Eğrilik" kavramı, bireylerin içsel uyumsuzluğuna ve bu uyumsuzluk sonucunda ortaya çıkan çatışmalara işaret etmektedir. Akıl, arzular ve diğer ruhsal unsurlar arasındaki uyumsuzluk, bireylerin kendilerini ve toplumu yönetme arzusunu isteyerek, aslında yönetilmekten kaçmaktan kaynaklanan bir belirsizliğe yol açar. Bu çatışma, bireylerin kendi görevleri yerine başkalarının işlerine müdahale etmeleriyle kendini gösterir. Burada ayrıca yöneticilerin doğal eğilimlerine aykırı bir şekilde, gücü ellerinde tutmak istemeleriyle sonuçlanan bir durumun altını çizmektedir. Burada birey, kendisinden beklenileni idrak edemediği için toplumsal yapı göz önünde bulundurulmadan hareket eder. Bireyin böyle bir durumu kabullenmemesi, çeşitli olumsuz duygulara ve erdemsizliklere yol açar; bu da toplumda ölçsüzlük, korkaklık ve bilgisizlik gibi sorunları beraberinde getirir (Plato, 2013: 153).

Bu karmaşanın ve düzensizliğin, toplumdaki tüm kötülüklerin kaynağı olduğu ifade etmektedir. Platon'un felsefesi çerçevesinde, bireylerin kendi işlerine odaklanmalarının önemi ve toplumsal desteğin sağlanması, sağlıklı bir toplumsal yapı için şarttır. Bu bağlamda, bireylerin işlevlerini yerine getirmeleri ve yukarıda belirtilen "eğrilik" durumundan kaçınmaları gerektiği hem bireysel hem de toplumsal mutluluk açısından kritik bir öneme sahiptir. Platon, bir toplumun sağlıklı bir şekilde işlemeye devam edebilmesi için, herkesin sosyal rollerine saygı duyması ve bu rolleri doğru bir şekilde yerine getirmesi gerektiğini savunmaktadır.

Adalet ile siyasal sorunlar arasındaki derin ilişkiyi ve bunların toplumsal yapı üzerindeki etkilerini detaylı bir biçimde incelemektedir. Adaletin varlığı ve işleyişi, bireylerin erdemleriyle doğrudan bağlantılıdır. Bu durum, iyi bir devletin yalnızca adil yasalar ve yönetimler üzerine kurulu olmasının yeterli olmadığını; aynı zamanda bireylerin moral ve etik değerlerinin de bu yapının önemli bir bileşeni olduğunu ortaya koyar. Yukarıda vurguladığı gibi, iyi bir devlet, ahlaki yaşamı teşvik eden ve erdemleri olanaklı kılan bir ortam sağlamalıdır. Burada "en yüksek ahlaklılık" ifadesi, devletlerin ve bireylerin en üst düzeyde ahlaki görevi yerine getirmesi ve bu yaklaşımla bir denge ve uyum ortamı yaratması gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca, adaletin gerçekleşmesi, toplumsal yaşamda bir düzen sağlamak ve bireylerin kendi iç işlerine odaklanarak başkalarının işlerine müdahale etmemelerini teşvik etmektedir (Erdman, 1890: 122).

Devletin içindeki bireylerin kendilerine ait sorumluluklarını yerine getirmesi ve toplumsal katmanlar arasındaki işlerin belirgin hatlarla ayrılması gerektiği vurgusu, Platon'un felsefesi içerisinde sosyal düzenin ve toplumsal rollerin önemli bir yer tuttuğunun altını çizmektedir. Sınırların keskin olması, bireylerin rollerini ve sorumluluklarını net bir şekilde anlamalarını sağlar ve bu da tüm toplumun sağlıklı bir biçimde işleyişine katkıda bulunur ve burada adaletin ve erdemle sadece bireylerin değil, aynı zamanda devletin de işleyişinde kritik bir rol oynadığını göstermektedir. İyi bir toplum inşası için adaletin sağlanması gerektiği ve bireylerin bu adalet içinde erdemli bir yaşam sürmeleri gerektiğini ifade etmektedir. Bu hem kişisel mutluluğu hem de toplumsal uyumu destekleyen bir yapı sunmakta; dolayısıyla devletin adaleti ve bireylerin erdemlerini bir araya getiren denge unsuru olarak önemli bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır.

Platon'a göre, adalet, bireylerin kendi işlerine odaklandığı ve diğerlerinin sınırlarına saygı duyduğu bir ortamda ortaya çıkar. Bu sayede, herkes kendi alanında en iyi olma hedefiyle çalışabilir ve toplumda adil bir denge sağlanabilir. Platon'un bu görüşü, bireylerin toplumsal rollerini açıkça belirlemesi ve bu rollerin çerçevesinde hareket etmesi gerektiğini vurgular. Böylece adalet hem bireylerin hem de toplumun sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için şart olur.' (Thilly, 2010: 71). Burada bir diğer önemli nokta, "adil birey" kavramıdır. Platon'a göre, adil bir birey, bulunduğu toplulukla tam bir bütünlük içinde olup, adalet ilkelerinin bireydeki yansıması olarak adil bir kolektife katkıda bulunur. Bu bağlamda, kolektifin adaleti, bireysel erdemlerin toplamı olarak değerlendirilebilir. Yani, bireyin adilliği, toplumdaki adaletin bir yansımasıdır; her birey adil olduğunda, sonuç olarak toplum da adil olur (Badiou, 2015: 165).

Platon adaletsizliği tanımlarken kullandığı terimler ise, bireyin içsel çatışmalarına ve toplumsal huzursuzluğa işaret eder. "Acıların, kızgınlıkların, hazzın, kıskançlığın, tutkuların, korkuların

psikhe'deki egemenliği" ifadesi, adaletsizliğin bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koyar (Topakkaya, 2008: 31). Adaletsizlik, bireyin ruhsal durumunu olumsuz etkileyerek, toplumsal uyum ve dengeyi bozar. Bu içsel çatışmalar, bireyin hem kendisiyle hem de diğer bireylerle olan ilişkilerinde sorunlar yaratır (Plato, 1994/1999: 864a). Filozof adalet ve adaletsizlik anlayışları arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceler ve bireylerin kendi rollerine ve toplumsal yapıdaki etkilerine odaklanmalarının ne kadar önemli olduğunu vurgular. Platon'un felsefesi, bireysel erdemlerin toplamının toplumu şekillendirmede ve adaletin sağlanmasında kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle, adaletin ancak toplumdaki her bireyin kendi işine odaklandığı ve birbirlerine saygı gösterdiği bir ortamda gerçekleşeceği sonucuna ulaşmaktadır.

Toplum anlayışını ve adaletin toplumdaki rolünü ele alarak, toplumsal yapının nasıl oluştuğunu ve iş bölümünün bu yapıdaki önemini vurgulamaktadır. Filozofa göre, toplumun temel unsurlarından biri iş bölümüdür. Bireyler, tek başlarına hayatta kalmak için yeterli değildir; bu nedenle ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına toplum içinde belirli alanlarda uzmanlaşmaları gerekmektedir. Uzmanlaşma ve iş bölümü, bireylerin kendi yeteneklerine göre çeşitli roller üstlenmesini sağlar.

Yukarıda belirttiği üzere, her bireyin kendi işine odaklanması ve sadece kendi sorumluluklarıyla meşgul olması, toplumsal uyum ve adaletin sağlanmasında önemli bir yere sahiptir. Başkalarının işlerine müdahale etmeme ilkesinin benimsenmesi, bireylerin mevcut düzene saygı duyması ve toplumsal işleyişin sağlıklı bir şekilde devam etmesi için gereklidir. Bu, bireyleri doğruluk yolunda bir ivme kazandırmakta ve adaletin korunmasına katkıda bulunmaktadır. "Yurttaşları doğruluktan sapan ve adalet duygusu eksik olan bir devletin yıkılması her zaman olanaklıdır" ifadesi, adaletin ve toplumda sağlanan doğruluğun önemini vurgulamakta; adaletin yokluğunda toplumun çöküşü kaçınılmaz hale gelir. Dolayısıyla, adalet sadece bireyler için değil, toplumsal bütünlük için de hayati bir değerdir. En iyi devletin ölçü, cesaret ve bilgelik gibi erdemlerin yanında en çok payı olan değer adalet olduğu belirtmektedir (Plato, 2013: 433c-d).

Toplumsal güvenliği ve varoluşu sağlamak için, toplumdaki her bireyin görevlerini yerine getirmesi ve buna sadık kalması gerektiği ifade edilmektedir. Bu, toplumsal işleyişin devamlılığı için bir gereklilik olarak ortaya çıkmakta ve bireylerin toplumsal dayanışma ve iş birliği içinde hareket etmesinin önemini pekiştirmektedir. Platon toplum anlayışını ve adaletin o toplum içindeki rolünü derinlemesine incelemekte; bireylerin uzmanlaşmasının ve iş bölümünün keskin sınırlar içinde gerçekleştirilmesinin toplumsal düzen için gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Adaletin ve doğruluğun sağlanması, toplumun geleneksel değerlerini koruyarak güven içerisinde var olmasını ve bireylerin ortak hedeflerine ulaşmalarını mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda, bireylerin toplumsal sorumluluklarını yerine getirmesi, sağlam bir toplumsal yapı oluşturmanın temel unsurlarından biri olarak öne çıkmaktadır.

Adalet toplumsal yapının en temel unsurlarından biridir ve bu ilke toplumun ortak prensiplerini koruma görevi üstlenmiştir adeta (Tanzola, 1975: 99/100). Adaletin var olduğu toplumlarda, bireyler kendi yeteneklerine uygun işlerle meşguldürler ve bu süreçte başkalarının sınırlarına saygı göstererek, birbirlerinin işine karışmazlar. Bu durum, toplumsal dengeyi sağlamaktadır; bireyler kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirirken, sosyal düzenin sürdürülebilirliği için gerekli olan sınırları korumuş olurlar. Üzerinde durulması gereken bir diğer nokta "eşitlik" kavramıdır. Eşitlikten bahsetmenin her zaman geçerli olmadığını, çünkü farklı yetenekler, ihtiyaçlar ve koşullar arasındaki dengesizliklerin ve eşitsizliklerin sosyal dinamikleri etkilediğini belirtmektedir. Eğer eşitsizlikler göz ardı edilirse, bu durum, toplumsal huzursuzluklara ve adaletsizliklere yol açabilir. Bu durum, toplumlarda isyanların ve başkaldırıların nedenlerinden biri olarak öne çıkar (Plato, 1994/1999: 757a).

Adaletin toplumsal yapıda sağladığı dengeli ve bireylerin rollerinin, sorumluluklarının ve sınırlarının belirlenmesinde önemlidir. Adalet, bireyler arasında bir uyum sağlamanın yanı sıra, toplumsal birliğin korunmasını da desteklerken, eşitsizliklerin varlığını kabul etmek toplumsal huzursuzlukların önüne geçebilmek adına kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, adaletin sağlandığı bir ortamda bireyler, kararlılık ve huzur içinde kendi rollerini yerine getirerek toplumsal barışı güçlendirmiş olurlar.

Fakat Nietzsche Platon'un adalet anlayışına karşı görüşler geliştirmiş, adalet ile eşitlik konusundaki yaklaşımlarını irdelemiştir. Nietzsche'nin perspektifine göre, Platon'un eşitler arasında adalet anlayışı yanlıştır. Nietzsche, adaletin eşitsizlik üzerine inşa edilmesi gerektiğini; çünkü gerçekte eşit olmayanlar arasında bir eşitlik veya adalet anlayışının mevcut olamayacağını öne sürmüştür. Burada, adaletin büyük bir ruhsal sıralama düzeni ve güç isteminin büyüklüğü ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Nietzsche'nin oluşturduğu "büyük adalet" kavramı, toplumsal yapının aristokratik bir modeline dayanmaktadır. Bu yapıda adalet, iktidar ve güç dinamiklerini esas alır; dolayısıyla, bireylerin sosyal rollerinin ve konumlarının güç istemine göre belirlendiği bir düzen öngörmektedir. Bu, Nietzsche'nin politikada adaletin somut ve pratik bir ifadesinin, toplumsal hiyerarşinin varlığında yattığını gösterir.

Nietzsche'nin "doğal hukuk" düşüncesine karşı bir eleştirisi de söz konusudur. Ona göre, tüm vatandaşların eşit olanaklara sahip olması gerektiği anlayışı, güçle ilişkili olan hak üzerindeki görüşlerin göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Nietzsche, doğanın ahlak için bir hammadde olduğunu belirtirken, ahlakın bu hammaddenin dönüştürülmesi yoluyla oluştuğunu ifade eder. Bu bağlamda, doğal durumların mekanik bir şekilde ahlaka dönüşmeyeceğini savunmaktadır; ahlakın yaratılması, güç ve iktidar dinamikleri ile şekillenmelidir (Derda, 2016: 175/197).

Nietzsche Platon'un adalet anlayışına yönelik eleştirilerini ortaya koymakta ve onun kendi adalet anlayışını aristokratik bir toplumsal düzen çerçevesinde nasıl geliştirdiğini incelemektedir. Adalet, bireyler arasındaki güç ilişkileriyle doğrudan bağlantılıdır; bu nedenle, eşitsizliklerin ve güç isteminin göz önünde bulundurulması gerektiği konusu ön plana çıkmaktadır. Bu düşünceler, Platon'un eşitlikçi adalet anlayışı ile Nietzsche'nin eşitsizlik odaklı adalet anlayışı arasındaki çelişkileri anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Nietzsche'nin adalet anlayışına yaptığı vurgu ile, Platon'un dostluk ve eşitlik hakkındaki görüşleri arasındaki ilişki incelemeye değerdir. Nietzsche'nin düşüncelerinin göz ardı edilemeyeceği de ortadadır. Platon'a geri döndüğünde, dostluğu eşitliğin bir yansıması olarak nasıl tanımladığına dikkat çekilmektedir. Platon için dostluk, eşitlik temelinde kurulur; bu ise ilişkilerin sağlıklı bir biçimde sürdürülebilmesi için şeffaf olma gerekliliği ile desteklenir.

Burada iki farklı eşitlik biçiminden bahsedilmektedir. Bu eşitlik türleri, ilk bakışta benzer anlamlar taşıırken aslında birbirlerinin karşıtı olabilecek özellikler taşıdığı belirtilmektedir. Birinci eşitlik biçimi, devletin görev dağılımında, yani insanların toplumda üstlendikleri rollerin belirlenmesinde göz önünde bulundurulmuş ölçüm ve sayıca eşitliktir. Bu tür bir eşitlik, adaletin sağlanmasında gerekli bir temel sunmakta ve genellikle kurayla yapılan dağıtımlar için yeterli olmaktadır. Bu bağlamda, Platon'un eşitlik anlayışının toplumun işleyişi üzerindeki etkisi üzerine düşünülmesi önemlidir. Dostluk ve eşitlik temeli, bireyler arasındaki bağı ve toplumsal uyumu pekiştirir. Ancak, eşitlik kavramının farklı biçimlerinin varlığı, bu anlayışın daha karmaşık ve çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Nietzsche'nin düşüncelerini hesaba katarak, Platon'un dostluk ve eşitlik anlayışının derinliğini araştırmakta ve aynı zamanda bu iki düzlemdeki eşitlik türlerinin toplumsal yapı içindeki işlevine dikkat çekmektedir. Platon'un faaliyet biçimlerini, devletin işleyişinde şeffaflıkla harmanlayan bu yaklaşım, bireylerin ilişkilerini ve toplumsal bütünlüğü sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. Eşitliğin, sadece sayısal bir denge sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda bireyler arası samimiyet ve dayanışmayı da gerektirdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Ve bu durumda Platon'un eşitlik anlayışının derinleştiği bir boyuta işaret etmektedir. Belirleyici olan orantısız eşitlik kavramı, her bireyin ve sınıfın doğal yapısına uygun bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini vurgular. Burada, bireylere ve gruplara verilen payların, onların niteliklerine ve rollerine göre farklılık gösterdiği anlatılmaktadır. Küçük olana daha küçük, büyük olana daha büyük oranda pay verilmesi, toplumsal adaletin sağlanmasında gerekli bir denge unsuru olarak karşımıza çıkar (Plato, 2015: 757b).

Özellikle ahlak açısından, güçlü ve yetenekli olanlara daha fazla onur kazandırılması gerektiği fikri, toplumda adaletin sağlanmasının önemli bir bileşeni olduğunu gösterir. Ancak burada dikkat çekici olan, eğitim ve ahlak açısından farklılık gösteren bireylere verilen doğru oranların adil bir toplumsal yapı içerisinde nasıl belirleneceğidir. Bu oranların belirlenmesi, bireylerin ve toplumsal unsurların nasıl işlediğinin ve bu işleyişteki adalet anlayışının belirleyici olduğunun altını çizer (Plato, 2015: 757c). Tüm bu unsurların bir araya gelmesiyle toplumsal düzenin ve adaletin nasıl bir yapı içinde işlediği ortaya konmaktadır. "İşte bu adalettir" ifadesi, Platon'un eşitliğin bir çeşit orantısallık ve doğal yapıya dayandığını belirtmesi ile adaletin ne olduğu konusunda net bir anlayış sunmaktadır. Siyasetin ve adaletin bir arada ele alındığı bu noktada, bireylerin ve grupların ihtiyaçları, yetenekleri ve toplum içindeki yerine göre uygun bir şekilde değerlendirilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu, Platon'un toplumsal yapı anlayışının tutarlılığını ve derinliğini gözler önüne sermektedir.

Diğer bir önemli filozof olan Cicero'nun adalet anlayışını ve bu anlayışın toplumsal yapı üzerindeki etkisini ele almak karşılaştırma yapabilmek açısından son derece önemlidir. Cicero'ya göre, adalet, toplumları eşit ve sağlam bir biçimde birleştiren temel bir unsurdur. Bu bağlamda, adalet yalnızca bir değer değil, aynı zamanda toplumları birbirine bağlayan ve kaynaştıran bir güç olarak tanımlanmaktadır. Adalet, fayda, incelik ve mertlik gibi kavramlarla kökensel bir bağlılığa sahip olup, bu unsurların hepsi bir bütünlük içinde anlaşılması gereken öğelerdir (Abrim, 2020: 215).

Özgür insanlar ile köleler arasında farklılık gözetmeksizin, birbirlerine adil davranmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Adaletin önemi, bireylerin sadece başkalarına haksızlık yapmamaları değil, aynı zamanda kendilerinin de haksızlık görmemesi üzerinedir. Bu nedenle, toplumsal düzenin sağlıklı bir şekilde işlemesi için gerekli olan düzenlemelerin ve hukuk sistemlerinin varlığı, haksızlıkların önlenmesi ve adaletin sağlanması açısından oldukça kritik bir rol oynamaktadır. Mutlu bir yaşam sürmenin temel koşulu, bireylerin hem kendilerine hem de başkalarına karşı adaletli olmalarıdır. Bireyler, diğerlerine haksızlık yapmadıkları gibi, kendilerinin de adaletsiz muameleye maruz kalmalarını önlemek için bu adalet ilkesini gözetmek zorundadırlar. Bu anlayış, insanı temelde erdemli bir yaşam sorununu da açığa çıkarmaktadır; adalet, toplumsal uyum ve bireylerin içsel huzuru için vazgeçilmez bir unsurdur (Plato, 1994/1999: 863e/864a).

Cicero'nun görüşüne göre, adaletten sapmamak, her bireyin esas alması gereken bir ilke olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, toplumsal yapı içindeki en alt sınıflara yönelik adaletin sağlanması gerektiğini vurgular. Toplumdaki en zayıf gruplara karşı sergilenen adalet anlayışı, sosyal dayanışma ve bütünlüğün bir göstergesi olarak değerlendirilebilir (Cicero, 2021: 41). Bireysel anlamda adalet ve doğruluğa bu denli önem verilmesi, aslında güçlenen bir devlet ve sağlam bir toplumsal yapı oluşturmanın kaygısından kaynaklanmaktadır. Adalet ilkesinin gözetilmesi, toplumların huzur ve düzen içerisinde varlıklarını sürdürebilmeleri açısından kritik bir öneme sahiptir. Elde edilecek adalet ve doğruluğun, bireylerin tek başlarına değil, sosyal bir bilincin parçası olarak aktarılması gerekliliği de vurgulanmaktadır. Platon'a göre, hakça davranmayan bir bireyin iyi bir vatandaş olamayacağı düşüncesi, etik sorumlulukların bireyler ve toplumlar arasındaki dengeyi sağlama noktasındaki gerekliliğini göstermektedir. Adalet, bireylerin ve toplumun bütün olarak işleyebilmesi için önemlidir ve bu kolektif yapı içinde adaletin sağlanması kaçınılmazdır (Benn, 2017: 140).

Adaletin, bireylerin moral ve etik temellerinin yanı sıra, toplumsal yapının korunması ve yükseltilmesi açısından en önemli ilke olduğunu ortaya koymaktadır (Weber, 2015: 199). Cicero ve Platon'un görüşleri, adaletin yalnızca bireysel sonuçlardan ziyade toplumsal dinamikler üzerinde de önemli etkileri olduğunu belirtmektedir. Toplumun her kesiminde adaletin üretken bir şekilde korunması hem bireysel hem de kurumsal gelişimin sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır.

Karl Popper'ın "Açık Toplum ve Düşmanları" adlı eserinde Platon'un adalet anlayışını eleştiren görüşlerine yer verilmektedir. Popper, Platon'un adalet tanımını, bireylerin yalnızca kendi işlerine odaklanması ve başkalarının işlerine karışmaması gerekliliği üzerine kurulu bir yapı olarak değerlendirir; bu yaklaşımın totaliter bir nitelik taşıdığını savunur. Popper'ın eleştirisi, Platon'un devletin sağlıklı ve güçlü olmasının adaletin bir gereği olduğu iddiasını sorgular ve bu durumun,

bireylerin kendi amaçları doğrultusunda devlet düzenini koruma amacı taşıdığına dikkat çeker. Platon'un adalet anlayışının, kolektivizm ve bütünselcilik ilkelerine dayandığını öne sürerek, bu anlayışın bireylerin çıkarlarını göz ardı ederek toplumsal bir düzeni sağlamlaştırmaya yönelik bir totaliter yaklaşım içerdiğini ifade eder (Popper, 1966: 78/82). Bu bağlamda, Popper, bireylerin yalnızca kendi işlerine odaklanarak adaleti sağlama çabalarının, aslında onları daha geniş bir toplumsal bağlamdan kopardığını ve dolayısıyla bireysel özgürlükleri tehdit ettiğini belirtir. Bu eleştirinin, Popper'ın liberal bir toplum anlayışına ve bireysel özgürlüklere verdiği önemi gözler önüne serdiği söylenebilir.

Popper'ın karşıtlığının, Platon'un felsefi düşüncelerini bağlamından koparttığına dair bir tespiti anlaşılır kılar. Platon'un adalet anlayışının, toplumsal yapıyı ve bireylerin ilişkilerini düzenleyen bir ilke olarak salt bir toplumsal iç düzenlemesi olmadığını, aynı zamanda bireylerin erdemli bir yaşam sürmelerini teşvik eden bir felsefi çerçeve sunduğunu belirtmek önemlidir. Dolayısıyla, Popper'ın eleştirisinin Platon'un adalet kavramını tam olarak anlamadığını öne süren bir yorumla, felsefi diyalektiğin derinliğine ve karmaşıklığına atıfta bulunulabilir ve bu iki düşünür arasındaki çatışmanın, farklı toplumsal ve felsefi çerçevelerden kaynaklandığı belirtilebilir. Ayrıca Popper'ın totaliter bir yaklaşım iddiası, Platon'un felsefi düşüncelerinin daha karmaşık doğasını göz ardı ederken, bireysel ve toplumsal ilişkiler üzerine sunduğu düşüncelerin önemini de sorgulamaktadır.

Tüm bunların yanı sıra adaletin, tüm erdemleri bünyesinde barındırmasına rağmen hiçbir erdemini yerine geçemeyeceği de bilinmelidir. Diğer erdemlerle kıyaslandığında şüphesiz kendi başına ele alındığında iyi olan tek erdem olduğunu ifade edebiliriz. Yiğitlik, bilgelik, ölçülülük vb. erdemler sadece iyilik yolunda ilerlediklerinde gerçek anlamda erdem sayılmalıdır, fakat erdemler arasında adalet söz konusu olduğunda diğer erdemleri var kılan, onları güdüleyen ve kendini başına var olan bir erdemden söz edilebilir. Yiğitlik, bilgelik ve ölçülülük erdemleri kötülük yolunda gittiklerinde artık onlardan erdem diye söz etmemiz mümkün değildir, fakat adaletin kötüye hizmet edebileceğini hiçbir zaman tahayyül edemeyiz, çünkü böyle bir olasılık söz konusu olamaz (Sponville, 2004: 75/77).

Sonuç olarak, bireylerin adil olmaları, buldukları toplumda adaletin de varlığını sürdürebilmesi için kritik bir etken olarak ön plana çıkar. Platon'un adalet anlayışının özü, bireylerin gelişimi ve toplumsal refah ile doğrudan ilişkilidir. Adaletin varlığı, bireylerin potansiyellerini gerçekleştirmelerinde ve ahlaki bütünlüklerini korumalarında belirleyici bir rol oynamaktadır. Platon'un adalet anlayışını ele alırken, bu anlayışın sadece bireysel çıkarları değil, aynı zamanda diğer bireylerin hak ve menfaatlerini de gözetilen bir süreç olduğuna vurgu yapar. Bu yaklaşım, bireylerin sadece kendi çıkarları etrafında dönen bir dünyada değil, kolektif bir bilincin parçası olarak hareket etmelerini gerektirir. Bunun yanı sıra, adalet ve erdem kavramlarının bir arada ele alınması, birey ve toplum arasındaki karşılıklı bağı daha da güçlendirir. Platon'un adalet anlayışının karmaşıklığı ve derinliği, bireylerin ruhsal dengelerini sağlarken, toplumsal düzenin korunmasında da önemli bir zemin oluşturur. Bu anlamda, Platon, adaletin sadece bir etik ilke değil, aynı zamanda bireylerin toplumsal varlıklarını bulmalarında bir yapı taşı olduğunun altını çizer. Filozofun adalet anlayışı, felsefi düşüncenin insan doğasının karmaşıklığına dair derin bir bakış açısı sunarak, adaletin evrensel değerini ve gerekliliğini belirginleştirdiği sonucuna götürür. Aynı zamanda Platon'un erdem ve adalet anlayışını günümüz perspektifinden de değerlendirme fırsatı sunarak, toplumların adalet temelinde ne denli önemli bir yapı inşa edebileceklerini ve bireylerin bu yapı içindeki rolünü sorgulamak için önemli bir zemin hazırlamaktadır. Bireylerin içsel ve toplumsal adalet arayışlarını teşvik etmesi hem felsefi hem de pratik açıdan önemli bir katkı sunmakta; bu noktada adaletin, toplumsal mükemmeliyet ve bireysel mutluluk için vazgeçilmez bir ilke olduğu sonucunu sağlamlaştırmaktadır. Bu şekilde, Platon'un düşüncelerinin hem geçmişte hem de günümüzde toplumsal yapıların oluşturulmasında ve bu yapıların sürdürülmesinde ne denli kritik bir rol oynadığı yapılan araştırmalar neticesinde kendini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Alfred William, Benn. (2017). *The Greek Philosophers*, vol. I, Diamond Publishers.
- Andre Comte, Sponville. A. Comte. (2004). *Büyük Erdemler Risalesi*, Çev. Işık Ergüden. 1. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Arslan, Topakkaya. (2008). *Adalet Kavramı Bağlamında Platon-Aristoteles Karşılaştırması*, FLSF Dergisi, Cilt: 6, Sayı 6.
- Barney, Rachel. (2006). *The Sophistic Movement*, İn M. L. Gill & P. Pellegrin, *A Companion to Ancient Philosophy*, Blackwell.
- Badiou, Alain. (2015). *Platon'un Devleti*, Çev. Savaş Kılıç & Nihan Özyıldırım, Metis Yayınları, İstanbul.
- Cicero. (2021) *De Officiis*, Arma Virumque, Independently Published, Tufts University.
- Eduard, Zeller. (1931). *Outlines of The History of Greek Philosophy*, The International Library of Philosophy, Published by Routledge.
- Ernest, Cassirer. (2005). *Devlet Efsanesi*, Çev. Necla Arat, Say Yayınları, 1. Baskı, İstanbul Kasım.
- Frank, Thilly. (2010). *Bir Felsefe Tarihi*, Çev. Yasemin Çevik, İdea Halk Kitabevi, İstanbul.
- Gürgen, Abrim. (2020). *Erdem Üzerine Tartışmalar*, Doğu Kütüphanesi Yay., İstanbul.
- Janet, Coleman. (2000). *A History of Political Thought; From Ancient Greece to Early Christianity*, Blackwell Publishers, Oxford.
- Johann Eduard, Erdman. (1890). *A History of Philosophy*, vol. I, Ancient and Mediaeval Philosophy.
- Karl Raimund, Popper. (1966) *Open Society and Its Enemies: The Spell of Plato*, Vol. I. Princeton University Press.
- Küçükalp, Derda. (2016). *Siyaset Felsefesi*. 2. Bs., Dora Yay., Bursa.
- Max, Weber. (2015) *History of Philosophy*, Palala Press.
- MacIntyre, Alasdair. (1998). *A Short History Of Ethics: A History of Moral Philosophy from the Homeric Age to the Twentieth Century*, 2. Bs., University of Notre Dame Press, Notre Dame, Indiana.
- MacIntyre, Alasdair. (2019). *Erdem Peşinde Bir Ahlak Teorisi Çalışması*, Çev. Muttalip Özcan, Vakıfbank Kültür Yay., İstanbul.
- Platon. (2012). *Devlet*, Çev. Sabahattin Eyüboğlu- M. Ali Cımcöz, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., 12. Bs., Ocak İstanbul.
- Plato. (2013). *Republic*, Volume I: Books1-5. Edited and Translated by Christopher Emlyn- Jones, William Preddy. *Loeb Classical Library 237*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Plato. (2001). *Gorgias*, Loeb Classical Library, Plato III, Çev. W. R. M. Lamb, 12. Bs., Londra, Harvard Univ. Press.
- Plato. (1994/1999). *Laws*, Loeb Classical Library, Plato X-XI, Harvard University Press, R. G. Bury, London.
- Tanzola, (1975) *A Comparative study of The Cardinal Virtues in Cicero's De Officiis and in Ambrose's De Officiis Ministrorum*.